

Analysis of Lunch/Recess Duty through Teachers' Views: Problems and Recommendations

Kerim GÜNDOĞDU¹, A. Seda SARACALOĞLU², Mehmet ALTIN³, Nurtaç ÜSTÜNDAĞ⁴

ABSTRACT. The purpose of this research was to determine teachers' views on lunch/recess duty, their problems with it and their suggestions. Survey method was used in the study. The data were collected from 20 schools through a questionnaire consisting of six open-ended questions. The questionnaires were filled out by teachers at some schools at city center in Aydın during 2012-2013 academic-year, spring semester. A total of 236 teachers filled out the questionnaire. Collected data were analyzed through content analysis technique. This is an important study in terms of clarifying teachers' views, problems and suggestions on lunch/recess duty and of taking advantage of the study for any other study on lunch/recess duty.

Key Words: Lunch/recess duty, teachers' views

SUMMARY

Purpose and significance: According to regulations of institutions connected to Ministry of National Education, teachers fulfill their lunch/recess duty- one of the basic elements of education and schooling- in accordance with watch list. Points related with fulfilling lunch/recess duty have been determined by formal correspondence. Even if lunch/recess duty is considered as a procedure or as a simple event, it is worth doing research as lunch/recess duty is a concept which must be handled based on several variables such as teacher, administer, social learning environment and implicit program. The purpose of this research was to determine teachers' views on lunch/recess duty, their problems with it and their suggestions. This is an important study in terms of exploring teachers' views, problems and suggestions on lunch/recess duty and of taking advantage of the study for any other study on lunch/recess duty.

Method: Survey model was used in the study. The data were collected from 20 schools (12 elementary schools (1-4), 5 elementary schools (1-8), 1 elementary school (5-8) and 2 high schools. The data was collected through a questionnaire, developed by the researcher, consisting of six open-ended questions. The questionnaires were filled out by teachers selected through convenience sampling method at some schools at city center in Aydın during 2012-2013 academic-year, spring semester. Questionnaires were administered by graduate students at a non-thesis master's program. A total of 236 teachers filled out the questionnaire. Collected data were analyzed using content analysis technique.

Results: The results showed that lunch/recess duty had a significant role in running a school according to most teachers, and that the duty assigns several responsibilities to teachers. Also, teachers considered themselves as watchmen or guardians to keep the safety at school during their lunch/recess duty, which exhausted teachers on duty both physically and psychologically. Besides, teachers were aware of sanctions in case some problems took place during their duty. Thus, teachers could lose their performance both in their lessons and in their social life. While some teachers saw lunch/recess duty as a chore, some teachers saw it as an educational activity in some ways. They mentioned students' reluctance to enter classroom, fighting, disrespect towards them and breaking school rules as the most prominent problems during a typical day they were on duty. The most common suggestion among teachers was that either teachers should not be assigned lunch/recess duty or got paid extra for the duty.

Discussion and Conclusion: It is obvious that teachers are aware of responsibilities brought by lunch/recess duty such as controlling entrances and exits. However, most of the teachers did not believe that lunch/recess duty belonged to them. Also, they mentioned a lot of problems, most of which arise from student-based issues, which affect both their professional and social lives. Teachers' performance in the classroom decreases because of the exhaustion. In order to lessen the teachers' burden due to lunch/recess duty, some recommendations can be made such as security guard or extra fee.

1 Assoc. Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, gundogduk@gmail.com

2 Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, sedasaracal@gmail.com

3 Res. Assist., Adnan Menderes University, Faculty of Education, mehmetaltin4009@gmail.com

4 Res. Assist., Adnan Menderes University, Faculty of Education, nurtacustundag@gmail.com

Okul Nöbetlerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Problemler ve Öneriler

Kerim GÜNDOĞDU⁵, A. Seda SARACALOĞLU⁶, Mehmet ALTIN⁷, Nurtaç ÜSTÜNDAĞ⁸

ÖZ. Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin okul nöbetleri hakkındaki düşüncelerini, varsa problemlerini ve nöbetlere ilişkin önerilerini tespit etmektir. Araştırma tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırma kapsamında 20 adet okuldan veri toplanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu altı adet sorudan oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini uygunluk örnekleimidir. Anketler, 2012-2013 Bahar döneminde Aydın il merkezinde bulunan bazı okullarda görev yapan öğretmenlere uygulanmış ve tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrenciler aracılığıyla görev yaptıkları okullara ulaştırılmıştır. Toplam 236 öğretmene anket uygulanmıştır. Toplanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma, öğretmenlerin okul nöbeti hakkındaki düşünce, problem ve önerilerini ortaya koyması ve okul nöbetleri hakkında yapılacak çalışmalara kaynak olabilmesi açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul nöbeti, öğretmen görüşleri, öğretmen problemleri

GİRİŞ

İnsan dünyaya geldikten sonra, daha ilk anda doğanın ve birçok varlığın belki de en zayıf, en güçsüzdür; korunmaya, beslenmeye, bakılmaya, büyütülmeye muhtaçtır. İnsanın korunma, beslenme, bakılma ve yetiştirilme görevi, doğumundan başlayarak, önce aileye, daha sonra okula aittir. Okul, çocukların özellikle de yeni başlayanların evleri dışında ilk defa toplum hayatına girdikleri, başkaları ile sosyal alış-veriş yaptıkları, yeni arkadaşlar edindikleri, daha fazla fiziksel faaliyette buldukları yerdir. Öğrenciler günlerinin önemli bir kısmını okul veya eğitimle ilgili etkinliklerde geçirmektedir. Bu nedenle okul ortamında kazaların görülme olasılığı da daha fazladır (Erkal ve Yertutan, 2010). Öğrencinin okulda geçirdiği süre yaklaşık 6 saat, haftalık 30 saattir. Günümüzde büyük şehirlerde servislerle, taşınmalı eğitim yapılan köylerde çocuklartasılarla okula gitmektedir. Okulda bulunulan süre ile beraber okula gidiş-dönüş, okuldan sonraki zamanda dersane, etüt vb. etkinlikler ile beraber öğrenciler bir günde 8-14 saatlik bir süreyi yol, okul, dersane ve etütte geçirmektedirler. Bu sürecin tamamında öğrenciler üzerinde öğretmen, anne-baba veya diğer görevlilerin kontrolünün %100 olduğu söylenemeyeceği için öğrenciler çeşitli güvenlik sorunları ile karşılaşabilmektedirler (Erol, 2009).

Okullarda bazen, eğitim-öğretim faaliyetleri için uygun ortamların oluşturulmasını engelleyen sorunlar yaşanmaktadır (Özer ve Dönmez, 2007). Çocuklar okul taşıtlarında, okula girişte, sınıfta, koridorda, oyun ve spor alanlarında, okul çıkışlarında, deneysel çalışmalar yapılan laboratuvar veya atölye vb. alanlarda pek çok tehlikeyle karşı karşıyadırlar (Ayvaz ve arkadaşları, 2009; akt. Erkal ve Yertutan, 2010). Bu sorunlar öğrencilerden, öğretmenlerden, yöneticilerden, okul binalarından kaynaklanabileceği gibi okulun hizmet verdiği toplumdaki da kaynaklanabilmektedir (Özer ve Dönmez, 2007).

Çocuklar okul taşıtlarında, okula girişte, sınıfta, koridorda, deneysel çalışmalar sırasında kullandığı materyallerle, eliş uygulamalarında, oyun ve spor alanlarında, okul çıkışlarında kaza ve yaralanma ile sonuçlanabilecek pek çok tehlikeyle karşı karşıyadırlar (Williams W.R., Latif A.H.A., Sibert J 2001; akt. Gür ve Yıldız, 2009).

Öğülmüş (2006), 1940'larda en önemli disiplin problemleri olarak "söz almadan konuşma, sakız çiğneme, gürültü yapma, koridorlarda koşma, sıraya girmeme veya sırayı bozma, uygun olmayan giysilerle okula gelme ve kullanılmış kağıtları atık kağıt toplama kutusu yerine çöp kutusuna atma" olarak sıralarken, son yıllarda disiplin sıkıntısının daha farklı boyutlara taşındığını "okula silah getirme, çeteleşme, alkol ve uyuşturucu madde kullanma, okuldan kaçma, vandalizm, saldırı ve ergen hamillileği" gibi vakaların yaşandığını belirtmiştir.

Etkili bir öğretimin yapılabilmesi için okulların güvenlik sorunlarını azaltmada gerekli önlemleri almalıdırlar. Maslow insan ihtiyaçlarını beş kategori altında incelemiştir: (1) Temel fizyolojik

5 Assoc. Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, gundogduk@gmail.com

6 Prof. Dr., Adnan Menderes University, Faculty of Education, sedasaracal@gmail.com

7 Res. Assist., Adnan Menderes University, Faculty of Education, mehmetaltin4009@gmail.com

8 Res. Assist., Adnan Menderes University, Faculty of Education, nurtacustundag@gmail.com

ihtiyaçlar açlık, susuzluk, barınma, cinsellik ve diğer vücut ihtiyaçları, (2) Güvenlik ve emniyet ihtiyacı, (3) Sosyal ihtiyaçlar (ait olma duygusu, sevgi, kabul görme ve arkadaşlık), (4) Saygı ihtiyaçları (kişinin kendine saygısı, özerklik, başarıma, statü, şöhret) ve (5) Kendini gerçekleştirme ihtiyacı. Maslow'a göre bu hiyerarşideki ihtiyaçlardan biri tamamen tatmin edildiğinde, ikinci ihtiyaç baskın hale gelmektedir (Lester ve diğerleri, 1983; Robins, 1994; Işık, 2004; akt. Özer ve Dönmez, 2007). Bu nedenle, öğrencinin öğrenmeye güdülenebilmesi için alt basamaklardaki, fizyolojik, sosyal ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (Işık, 2004; akt. Özer ve Dönmez, 2007).

Okul güvenliği, öğretmenlerin ve öğrencilerin sahip oldukları hakları bilmek ve onları korumaya çalışmakla birlikte, sadece çevresel düzenlemeler oluşturmak ile sınırlı değildir, aynı zamanda okul personeli, öğrenciler ve ailelere yönelik okula karşı güçlü bir bağlılık oluşturmak için okulu pozitif anlamda geliştirme sürecini de kapsamaktadır (Grene,2005; akt. Çankaya, 2009). Güvenli okul, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade etmeleri, öğrenmek için çalışırken öğretmenlerin ve diğer görevlilerin kendilerine yardımcı olmaları, kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak ve güvende hissetmeleridir. Bu anlamda güvenli okul, öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissettikleri bir yer olarak nitelendirilebilir (Dönmez ve Güven, 2003; akt. Çalık, Kurt ve Çalık, 2011).

Okulda öğrencilerin gün boyu yaptığı aktivitelerin çoğu gözlenebilen, denetlenebilen ve kısıtlanabilen çoğu zaman az riskli davranışlardır (Gür ve Yıldız, 2009). Öğrencilerin bu aktivitelerin gözlenebilmesi denetlenebilmesi ve gerekli görülen yerlerde kısıtlanması gerekmektedir. Okulların birçoğunda disiplin ve güvenliğin sağlanmasından nöbetçi öğretmenler sorumludur. Öğretmenler, okulun bina ve tesisleri ve öğrenci mevcudu, yatılı gündüzlü normal veya ikili öğretim gibi durumları göz önünde bulundurarak okul müdürü tarafından düzenlenen nöbet çizelgesine göre normal öğretim yapan okullarda gün süresince, ikili öğretim yapan okullarda ise kendi devresinde nöbet tutarlar. Nöbet görevini yerine getirme ile ilgili hususlar resmi yazışmalar ile belirlenmiştir. Öğretmenleri nöbet görevlerine ilişkin ilgili yönetmeliğin 80. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir (MEB, 2009):

1. Öğretmenler, eğitim ve öğretimin temel unsurlarından olan nöbet görevini nöbet çizelgesine göre yerine getirirler.
2. Nöbetlerde aşağıdaki esaslara uyulur:
 - a) Öğretmenlere, dersinin olmadığı veya en az bulunduğu gün veya günlerde nöbet görevi verilir.
 - b) Birden fazla okul veya kurumda ders görevi bulunan öğretmenlere aylığını aldığı okulda, aylık aldığı okulda dersi yoksa en çok ders okuttuğu okulda nöbet görevi verilir.
 - c) Bayan öğretmenlere, doğumuna üç ay kala ve doğumdan sonra bir yıl nöbet görevi verilmez.
 - ç) Nöbet görevi, ilk dersten 30 dakika önce başlar, son ders bitiminden 15 dakika sonra biter. İkili öğretimin yapıldığı kurumlarda öğretmenler, kendi devrelerinde nöbet tutarlar.
 - d) Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır.
 - e) Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülür ve okul veya kurum yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulur.

Nöbetlerde uyulması gereken esaslar öğretmenler kurulunda görüşülür ve okul veya kurum yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulur. Milli Eğitim bakanlığına bağlı kurumlar yönetmeliğine göre öğretmenler, eğitim ve öğretimin temel unsurlarından biri olarak nöbet görevini nöbet çizelgesine göre yerine getirirler. Nöbet çizelgesini hazırlama görevi ise müdür yardımcılara aittir. Müdür yardımcıları, öğretmen ve öğrencilerin nöbet çizelgelerini hazırlayarak müdürün onayına sunar ve nöbet görevlerini kontrol eder (MEB, 2009).

Yine ilgili yönetmelikte müdürlerin görevleri şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2009):

1. Öğretmenlerin ve öğrencilerin nöbet görev ve yerlerini belirlenmesini sağlar, onaylar ve uygulamaya koyar.
2. Özürleri nedeniyle görevine gelemeyen personelin yerine görevlendirme yapılması için gerekli tedbirleri alır.

Okuldaki tüm öğretmenlerin nöbetçi öğretmene yardımcı olacak şekilde görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir. Aksi takdirde okulun güvenliği, öğrenci, veli ilişkileri, derslerin sorunsuz

devam etmesi gibi etkinliklerin sorumluluğu yalnızca nöbetçi öğretmene ait olacaktır. Etkili bir disiplin anlayışının ve uygulamasının yerleştirilmesi okul ve sınıf düzeyinde etkili bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır (Marzano, 2003, akt: Nezihoğlu ve Sabancı, 2010).

Nöbet görevleri bir prosedür veya sıradan, basit bir olaymış gibi algılansa da; öğretmen, yönetici, sosyal öğrenme ortamı, örtük program vb. gibi birçok değişken ile birlikte düşünülmesi gereken bir kavram olduğundan araştırılmaya değer görülmüştür. Birçok çalışmada da öğretmenlerin okuldaki nöbet görevlerine ilişkin ifadelerle rastlanmıştır. Tüm bunlara ek olarak, alanyazında bu konuda yapılan araştırmalar sınırlıdır.

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin okul nöbetleri hakkındaki düşüncelerini, varsa problemlerini ve nöbetlere ilişkin önerilerini tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırma kapsamında 20 adet okuldan (12 İlkokul, 5 ilkokul + ortaokul, 1 ortaokul ve 2 lise) veri toplanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu altı adet sorudan oluşan bir anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmayı yapan tüm araştırmacılar bu bakımdan alan uzmanı olarak kabul edildiğinden, anketlerin kapsam geçerliği sağlanmıştır. Anketin uygulanması öncesinde, 5 ilkokul öğretmenine hazırlanan ankette belirtilen nöbet ile ilgili hususlar sorulmuş ve alınan geribildirimler sonucunda ankete son hali verilmiştir.

Anketler, uygunluk örnekleme kapsamında, 2012-2013 Bahar döneminde Aydın il merkezinde bulunan bazı okullarda görev yapan öğretmenlere gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmış ve tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrenciler aracılığıyla görev yaptıkları okullara ulaştırılmıştır. Toplam 236 öğretmene anket uygulanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Yapılan kodlamalarla kategoriler belirlenmiş, bunun sonucunda ana temalara ulaşılmıştır.

BULGULAR

1. Okul Nöbetlerinin Öğretmenler Açısından Anlamı

Okul nöbetlerinin öğretmenler açısından ne anlam ifade ettiğine ilişkin cevaplar incelendiğinde ortaya çıkan kategoriler Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Okul Nöbetlerinin Öğretmenler Açısından Anlamına İlişkin Veriler

Kategoriler	f	%
Okulun işleyişi	125	43,70
Yasal algı	68	23,78
Fiziksel ve Psikolojik etkiler	62	21,68
Olumsuz algı	16	5,59
Eğitsel Etkinlikler	15	5,24
Toplam	286	100

Öğretmenlerin ankete verdikleri cevaplar sonucunda ortaya çıkan kategorilere bakıldığında okul nöbetlerinin en çok “okulun işleyişi” açısından ele alındığı görülmektedir. Bu kategoriyi “yasal algı” ve “fiziksel ve psikolojik etkiler” kategorileri izlemektedir.

Tablo 2. Güvenlik ve Disiplin Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Tedbir alma ve öğrenci güvenliği	33	28,9
Öğrenci kontrolü / bekçilik / gözlem	29	25,4
Düzen	21	18,4
Okul kontrolü ve güvenliği	20	17,6
Okulu eğitim öğretime hazırlama	11	9,7
Toplam	114	100

Okul nöbetlerini güvenliği ve disiplini sağlamak olarak gören öğretmenlerin verdikleri cevaplar incelendiğinde 33 öğretmen okul nöbetlerinin kendileri için “tedbir alma ve öğrenci güvenliği” anlamına geldiğini; 29 öğretmen “öğrenci kontrolü ve bekçilik ve gözlem” olarak algıladıklarını, 21 öğretmen “düzen” olarak gördüklerini, 20’si "okul kontrolü ve güvenliği" olarak gördüklerini ve 11 öğretmen ise okul nöbetlerini "okulu eğitim öğretime hazırlama" olarak algıladıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3. Yasal Algı Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Sorumluluk	53	77,94
Yapılması gereken ciddi bir görev	12	17,64
Yetki	3	4,41
Toplam	68	100

Okul nöbetlerini yasal bir görev olarak algılayan öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında 53 öğretmen okul nöbetinin kendileri için “sorumluluk” anlamına geldiğini; 12 öğretmen “yapılması gereken ciddi bir görev” olarak algıladıklarını ve 3 öğretmen de nöbetleri “yetki” olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Fiziksel ve Psikolojik Etkiler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Fiziksel yorgunluk ve koşuşturma	31	50
Psikolojik yorgunluk (Stres, gerginlik Huzursuzluk Bıkkınlık)	16	25,8
Olumsuzluk yaşanması muhtemel yoğun gün	14	22,58
Farenjit	1	1,61
Toplam	62	100

“Fiziksel ve Psikolojik Etkiler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 31’i okul nöbetinin kendileri için “fiziksel yorgunluk ve koşuşturma” anlamına geldiğini; 16’sı “psikolojik yorgunluk (stres, gerginlik huzursuzluk, bıkkınlık)” olarak algıladıklarını ve 14 kişi de nöbetleri “olumsuzluk yaşanması muhtemel yoğun gün” olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin verilen cevaplar Tablo.4’de sunulmuştur.

Tablo 5. Olumsuz Algı Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Gereksiz, angarya	12	75
Görevimiz değil	2	12,5
Ağır bir yük	1	6,25
Yasak savma	1	6,25
Toplam	16	100

Okul nöbetlerini olumsuz olarak algılayan öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında 12 öğretmen nöbetleri gereksiz ve angarya olarak gördüğünü belirtmişlerdir. İki öğretmen nöbet tutmanın öğretmenlerin yapması gereken bir görev olmadığını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin verilen diğer cevaplar da Tablo.5’de sunulmuştur.

“Eğitsel Etkinlikler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 7’si okul nöbetinin kendileri için “sorun ve çatışma çözme” anlamına geldiğini belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin verilen diğer cevaplar Tablo.6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Eğitsel Etkinlikler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Sorun ve çatışma çözme	7	46,66
Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmesi	5	33,33
Öğrencilerle iletişim	3	20
Toplam	15	100

Bir nöbet gününün kendileri için ne anlam ifade ettiğine ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

İ11-1: " Nöbet günlerinde okuldaki tüm öğrencilerden sorumlu olduğumu düşünüyorum. Okula 20 dakika erken gelip 20 dakika geç çıkıyorum. Sabah sınıfları kontrol ediyorum. Taşımali öğrencileri servislerinden teslim alıyorum. Teneffüslerde öğrencileri kontrol ediyorum. Okulda dersler bitince de öğrencileri servislerine teslim ediyorum. Yoklamaları gerekli evraklara işliyorum."

İ17-30: " Nöbet günleri yorgunluk ve stres hislerinin daha yoğun hissedildiği bir gün. Nöbet tutmak bazen bana saçma geliyor. Çünkü bazen bizi aşan durumlar söz konusu olabiliyor. Öğrencileri kontrol etmek, özellikle bahçe nöbetlerinde çok zor. Yaralanan veya bahçe duvarından kaçan öğrencinin sorumluluğunun nöbetçi öğretmende olması da ayrıca can sıkıcı ve gereksiz bir sorumluluk diye düşünüyorum."

2. Bir Nöbet Gününde Yapılanlar

Öğretmenlerin bir nöbet gününü nasıl geçirdiklerine ilişkin sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde okulun kontrolünü ve güvenliğini sağlama, çevreyle iletişim kurma, yorucu etkinlikler yapma şeklinde üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 7. Kontrol ve Güvenlik Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Okulun kontrol ve denetimi	86	55,05
Öğrencilerin kontrolü ve güvenliği	57	32,02
Düzen sağlama	23	12,92
Toplam	178	100

“Kontrol ve güvenlik” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 86’sı nöbet görevlerinde eğitim-öğretime hazır oluşu bakımından okulun kontrol ve denetimini yaptıklarını, 57’si öğrencilerin kontrolünü ve güvenliğini sağlamaya çalıştıklarını ve 23 öğretmen de tören sırası, düzenli giriş çıkış gibi etkinliklerle düzeni sağlamaya çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Çevreyle İletişim Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Öğrenciye yardım etme	26	66,66
Sorun çözme	11	28,2
Veliyle iletişim kurma	2	5,12
Toplam	39	100

“Çevreyle iletişim” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 26’sı nöbet görevlerinde öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamalarında yardımcı olduklarını, 11’i öğrencilerin sorunlarına çözüm üretmeye çalıştıklarını, 2’si ise okula gelen velilerle iletişim kurduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 9. Yorucu Etkinlikler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Çalışma saatlerinin artması	29	52,72
Ders-nöbet arasında koşuşturma	14	25,45
Nöbet yerinde dolaşma	12	21,81
Toplam	55	100

“Yorucu etkinlikler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 29’u nöbet görevlerinin olduğu günlerde okula erken gelip okuldan geç çıkmak zorunda kaldıklarını, bu nedenle çalışma saatlerinin arttığını, 14’ü dersleri ve nöbet yerleri arasında sürekli koşuşturarak günlerini geçirdiklerini, 12’si ise nöbet yerlerinde sürekli dolaşmak zorunda olduklarından dinlenemediklerini belirtmişlerdir. Bir nöbet gününde neler yaptıklarına ilişkin sorulara bir öğretmenin verdiği cevap aşağıdaki gibidir:

İ17-5: "Öğrencilerin kontrol altında, gözetim altında tutulup birbirlerine, okul araç ve gereçlerine zarar vermelerine engel olmak ve eğitim öğretimin uygun ortamda yapılmasını sağlamak amacıyla nöbet olmalıdır. Ben bahçe kapısında nöbet tuttuğum için öğrencilerin giriş çıkışlarını, kılık kıyafetlerini denetliyorum."

3. Bir Nöbet Gününün Kişisel Etkisi

Öğretmenlerin bir nöbet gününün kendilerini nasıl etkilediğine ilişkin sorulara verdikleri cevaplar incelendiğinde fiziksel ve psikolojik etkileri, olumlu etkileri, ihtiyaçların giderilememesi olmak üzere üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 10. Fiziksel ve Psikolojik Etkiler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Fiziksel yorgunluk	201	76,13
Psikolojik yorgunluk	63	23,87
Toplam	264	100

“Fiziksel ve psikolojik etkiler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 201’i nöbet görevlerinin kendilerini fiziksel olarak yıpratıldığını, 63’ü psikolojik yorgunluğa neden olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 11. Olumlu Etki Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Görev ve sorumluluk duygusu	6	85,71
Yardımlaşma duygularının çıkması	1	14,28
Toplam	7	100

“Olumlu etki” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 6’sı nöbet görevlerinde görev ve sorumluluk duygusunun arttığını, biri ise yardımlaşma duygularının ortaya çıktığını ifade etmiştir.

Tablo 12. İhtiyaçların Giderilmemesi Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Dinlenme fırsatının olmaması	6	75
Çay içememe	2	25
Toplam	8	100

“İhtiyaçların giderilmemesi” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 6’sı nöbet görevlerinde dinlenme fırsatlarının olmadığını, 2’si ise çay içmeye bile vakit bulamadıklarını belirtmişlerdir. Bir nöbet gününün kişisel etkisine ilişkin sorulan soruya bir öğretmenin verdiği cevap aşağıdaki gibidir:

İ16-9: "Nöbet günü çok yoğun ve yorucu. Zaten derste yeterince yorulunca insan teneffüste rahat bir nefes almak istiyor. Ancak nöbet çok yorucu. Sonraki derslerde ise yeterli verimi alamıyorsunuz. Okul çıkışı zaten pestilimiz çıktığı için sosyal yaşamımızı olumsuz etkiliyor."

4. Bir Nöbet Gününün Derse Etkisi

17 öğretmen nöbetlerin o günlük dersleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. 12 öğretmen ise nöbetlerin o günlük dersleri üzerindeki etkisini sadece “olumsuz” şeklinde kısa olarak cevaplamıştır.

Tablo 4. Fiziksel ve Psikolojik Etkiler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Verimin ve Performansın düşmesi	72	65,45
Yorgunluk	29	26,36
Stres ve asabiyet	3	2,72
Odaklanamama	3	2,72
Bıkkınlık	1	1,36
Hoşgörüsüzlük	1	1,36
Ayak ağrısı	1	1,36
Toplam	110	100

“Fiziksel ve psikolojik etkiler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 72’si nöbet görevlerinin olduğu günlerdeki derslerinde verimin ve performanslarının düştüğünü, 29’u yorgunluk hissettiklerini belirtmişlerdir. 3 öğretmen derslerinde stresli ve asabi olduklarını, 3 öğretmen de derslerine odaklanamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar Tablo.13’de verilmiştir.

Tablo 14. Öğretimsel Etkiler Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Derse geç kalma	14	60,86
Derste pasif kalma	6	26,08
Serbest etkinlik yapma	2	8,69
Zil çalınca dersi hemen bitirme	1	4,34
Toplam	23	100

“Öğretimsel etkiler” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, görüş bildiren öğretmenlerden 14’ü nöbet görevlerinin olduğu günlerdeki derslere geç girmek zorunda kaldıklarını, 6’sı derslerde pasif kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar Tablo.14’de verilmiştir. Nöbet görevlerinin derslerini nasıl etkilediğine ilişkin sorulan soruya bir öğretmenin verdiği cevap aşağıdaki gibidir:

İ18-3: "İşlenmesi çok özen gerektiren ya da farklı bir etkinlik yapılacak konuları o günde işlememeyi tercih ederim."

5. Bir Nöbet Gününün Sosyal Yaşama Etkisi

“Sosyal yaşama etki” kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, 10 öğretmen nöbetlerin o günlük sosyal yaşamları üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını belirtmiştir. 14 öğretmen ise nöbetlerin o günlük dersleri üzerindeki etkisini sadece “olumsuz” şeklinde kısa olarak cevaplamıştır.

Tablo 15. Sosyal Yaşama Etki Kategorisine İlişkin Veriler

	Frekans	Yüzde
Sadece dinlenmeye vakit harcama	39	44,31
Sosyal işleri erteleme/iptal	19	21,59
Çevredeki bireylere ruh halini yansıtma	15	17,04
Çevredeki bireylere vakit ayıramama	15	17,04
Toplam	88	100

Nöbet görevinin sosyal yaşama bazı etkileri olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerden 39'u nöbet görevlerinden sonra sadece dinlenmeye vakit ayırabildiklerini, 19'u sosyal işlerini ertelediklerini veya iptal ettiklerini, 15'i çevredeki bireylere stresli ruh hallerini yansıttıklarını, diğer 15'i ise aile ve arkadaşlarına vakit ayıramadıklarını belirtmişlerdir. Bir nöbet gününün sosyal yaşama etkisine ilişkin sorulan soruya bir öğretmenin verdiği cevap aşağıdaki gibidir:

İ17-40: "Akşam evde müthiş bir yorgunluk, sinirlilik, ayaklarda ağrı hissediyorum. Kimse bana dokunmasın hali içinde oluyorum."

6. Okul Nöbetlerine Yönelik Uygulanabilecek Yaptırımlar

"Yaptırımlar" kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, 6 öğretmen okul nöbetlerine ilişkin yaptırımlar hakkında bilgilerinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo 16. Yaptırımlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Uyarı	24	35,29
Soruşturma	22	32,35
Görevden alınma	9	13,23
Kınama	5	7,35
Tutanak	3	4,41
İdarenin tavrı	2	2,94
Maaş kesilmesi	1	1,47
Sorumluluk alma	1	1,47
Hatırlatma	1	1,47
Toplam	68	100

Görüş bildiren öğretmenlerden 24'ü nöbet görevlerine yönelik uygulanabilecek yaptırımların neler olabileceğine ilişkin "uyarı", 22'si ise "soruşturma" cevabını vermişlerdir. Diğer yaptırımların neler olabileceğine ilişkin cevaplar Tablo.16'da verilmiştir.

Bir öğretmenin nöbet görevlerine yönelik uygulanabilecek yaptırımların neler olabileceğine ilişkin cevabı aşağıdaki gibidir:

İ18-1: " Öğretmen layıkıyla nöbetini tutsa bile istenmeyen bir olay meydana gelebilir. Olabilecek her olayda öğretmenin sorumlu tutulmasını doğru bulmuyorum."

7. Bir Nöbet Gününde Karşılaşılan Yaptırımlara İlişkin Bulgular

"Karşılaşılan yaptırımlar" kategorisi altındaki öğretmen cevapları incelendiğinde, 109 öğretmen okul nöbetlerine ilişkin herhangi bir yaptırımla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir.

4 öğretmen sözlü uyarı aldıklarını, 3 öğretmen ise yaşadıkları birkaç ufak olayı okul yönetimiyle çözdüklerini belirtmişlerdir. Bunun dışında yaşanan örnekler Tablo.17'de verilmiştir. Bu konuya ilişkin bir öğretmenin cevabı aşağıdaki gibidir:

İ17-34: "X ilçesinde çalışırken bir öğrencimiz diğer bir öğrencimizi öğle arasında okulun hemen karşısında av tüfeği ile vurmuştu. Hem üzülmüş hem de nasıl hesap verebileceğiz telaşına düşmüştük".

Tablo 17. Karşılaşılan Yaptırımlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Sözlü uyarı	4	28,57
Okul yönetimiyle çözülen basit birkaç olay	3	21,42
Yaralanan bir öğrenciyle ilgili idareyle problem	1	7,14
Nöbet günü hasta olup nöbeti aksatmaktan ötürü idareyle problem	1	7,14
Nöbete 5 dakika geç kalmaktan ötürü savunma yazma	1	7,14
Bir kazada hastaneye öğrenci götürülmesi ve polisin olaya müdahalesi	1	7,14
Bir öğrencinin başka bir öğrenciyi okulun dışında silahla vurması	1	7,14
Geç gelmeden ötürü nöbet defterinin kaldırılıp imzaya imkan verilmemesi	1	7,14
Sarı zarf	1	7,14
Toplam	14	100

8. Okul Nöbetlerinde Karşılaşılan Sorunlar

8.1. Öğrenciden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında öğrenciden kaynaklanan sorunların kuruma yönelik ve birbirlerine yönelik davranışları olmak üzere iki kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 18. Kuruma Yönelik Davranışlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Ders zamanı sınıfa girmek istememe/ geç girmeleri	115	50,4
Teneffüste sınıftan çıkmak istememe	25	10,9
Öğretmeni dinlememe vesaygisizlik	22	9,6
Okul dışına çıkma	20	8,7
Giriş çıkıştaki düzensizlik	14	6,1
Kurallara uymama	14	6,1
Gürültü	7	3,07
Tehlikeli yerlerde oyun	4	1,75
Büyük sınıfların küçük sınıflara oyun alanında yer vermemesi	4	1,75
Eşyalara zarar vermeleri	3	1,3
Toplam	228	100

“Kuruma Yönelik Davranışlar” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 115’i öğrencilerin derse geç girdiklerini belirtmişlerdir. 25 öğretmen teneffüslerde öğrencilerin sınıfı boşaltmak istemediğini, 20 öğretmen ise öğrencilerin teneffüs aralarında okul sınırları dışına çıktıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ait cevaplar Tablo.18’de sunulmuştur.

“Birbirlerine Yönelik Davranışlar” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 49’u öğrencilerin birbirleriyle kavga etmelerini sorun olarak göstermişlerdir. Bunun yanında, 30 öğretmen kavga ve düşmelerden kaynaklanan yaralanmaların, 17 öğretmen de dikkatsizliklerinin ve bunun sonucunda doğan olumsuzlukların sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar Tablo.19’da verilmiştir.

Tablo 19. Birbirlerine Yönelik Davranışlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Kavga etme	49	36,8
Yaralanma	30	22,5
Dikkatsizlikten doğan olumsuzluklar	17	12,7
Abartılı şakalar veya şiddet içerikli oyunlarla birbirlerine zarar verme	14	10,5
Küfür ve argo ve uygunsuz davranış	11	8,2
Birbirleriyle çarpışma	6	4,5
Şikâyet etme	6	4,5
Tartışma	4	3
Aşırı hareketli olmaları	3	2,25
Bağırmaları	3	2,25
Toplam	133	100

8.2. Yönetimden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında 80 öğretmen yönetimden kaynaklanan bir sorun olmadığını belirtmiştir. Bunun yanında sorunların, yöneticilerin öğretmene yönelik tutumları, görevlerin yerine getirilmemesi ve nöbete yönelik baskılar şeklinde kategorilere ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 20. Öğretmene Yönelik Tutumlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Öğretmenlerin arkasında durulmaması	11	26,8
Nöbette yardım edilmemesi	9	21,9
Anlayışsızlık	7	17
Öğretmen görüşünün dinlenmemesi	6	14,6
Nöbetçi öğretmenin her şeyden sorumlu tutulması	5	12,1
Olumsuzluklara karşı yumuşak kalınması	3	7,3
Toplam	41	100

“Öğretmene yönelik tutumlar” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 11’i yönetimin öğretmenlerin arkasında durmadığını, 9’u nöbetler sırasında yardım etmediklerini, 7’si öğretmenlerin bir takım sıkıntılardan dolayı görevlerini yerine getiremediklerinde yöneticilerin anlayışlı davranmadıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye ait diğer cevaplar da Tablo.20’de verilmiştir.

Tablo 21. Görevlerin Yerine Getirilmemesi Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Gerekli denetimin yapılmaması	10	45,45
Eksikleri gidermede yetersiz kalınması	5	22,72
Uyarıların genel yapılması	3	13,63
Olayları çözme becerisinin düşük olması	2	9,09
Nöbet çizelgelerinin düzenlenmemesi	2	9,09
Toplam	22	100

“Görevini Yerine Getirmeme” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 7’si yöneticilerin gerekli denetimi yapmadıklarını, 5’i eksikleri gidermede yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar da Tablo.21’de verilmiştir.

Tablo 22. Nöbete Yönelik Baskılar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Baskı uygulamaları	5	33,3
Nöbet tutan ile tutmayanın ayırt edilmemesi	3	20
Öğretmen ayrımcılığı	3	20
Sürekli takip	3	20
Küçük olaylarda bile duruma müdahale	1	6,66
Toplam	15	100

“Nöbete yönelik baskılar” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 5’i yönetimin baskı uyguladığını, 3’ü öğretmen ayrımcılığı yapıldığını ve 3’ü de sürekli takip altında olduklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye ait cevaplar Tablo.22’de verilmiştir.

8.3. Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında 59 öğretmen, öğretmenlerden kaynaklanan bir sorun olmadığını belirtmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerden Kaynaklanan Sorunlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Derslere geç girilmesi	41	40,5
Nöbetlerin uygun tutulmaması	37	36,6
Ortak kararların uygulanmaması	18	17,8
Nöbet arkadaşlarının eleştirilmesi	5	4,95
Toplam	101	100

Yaşanan sorunlara ilişkin görüş bildiren 41 öğretmen, öğretmenlerin derslere geç girdiklerini, bu nedenle nöbetçi öğretmenin de kendi dersine geç kaldığını belirtmişlerdir. Bunun yanında 37 öğretmen bazı öğretmenlerin nöbetlerini uygun tutmadıklarını, 18 öğretmen de ortak kararların uygulanmadığını ve işbirliği sağlanmamasından dolayı sorun yaşadıklarını, 5 öğretmen de nöbetçi öğretmenlerin birbirlerini eleştirdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

İ11-4: "Öğretmen arkadaşlar ders zili çaldığında hemen sınıflarına gidip derse başlasa nöbetçi öğretmenlerin işi biraz daha kolaylaşır."

İ4-3: "Sınıftan çıkmayan öğretmen arkadaşların yanında kalan öğrenciler, bunu bir süre sonra size karşı kullanabiliyor. Öğretmen arkadaş da öğrencilere dışarı çıkın demiyor. Zil çalınca da tuvalet ve su ihtiyacı için koridorda bir koşuşturmaca oluyor."

8.4. Velilerden Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında 60 öğretmen velilerden kaynaklanan bir sorun olmadığını belirtmiştir. Bunun yanında sorunların okul kurallarını ihlal etme ve çocukların başına gelen olaylar hakkındaki tutumları olmak üzere iki kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 24. Okul Kurallarının İhlali Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Zamansız ve izinsiz okula ve sınıfa girilmesi	56	75,6
Öğrencinin okul dışına çıkarılması	11	14,8
Nöbetçi öğretmenin önemsenmemesi	5	6,75
Nöbet zamanı görüşme talebi	2	2,7
Toplam	74	100

“Okul kurallarını ihlal etme” kategorisine ait görüş bildiren 56 öğretmen velilerin zamansız ve izin almadan okula veya sınıflara girmeye çalıştıkları için sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. 11

öğretmen ise velilerin ders zamanı ve izinsiz olarak öğrenciyi okul dışına çıkardıklarını ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin verilen cevaplar Tablo.24’de sunulmuştur.

Tablo 25. Çocuklarının Yaşadığı Olaylar Hakkındaki Tutumları Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Öğrenciler arasındaki sorunlara müdahale etme	22	36
Hesap sorma	12	19,6
İlgisizlik	10	16,3
Bütün sorumluluğu nöbetçiye, idareye yükleme	9	14,7
Aşırı koruyucu olma	6	9,83
Diğer öğrencilere azar ve şiddet	2	3,27
Toplam	61	100

“Çocukların yaşadığı olaylar hakkındaki tutumları” kategorisine ait görüş bildiren öğretmenlerden 22 tanesi velilerin öğrenciler arasındaki sorunlara müdahale etmeye çalıştıklarını, 12 tanesi velilerin hesap sormaya geldiklerini, 10 tanesi ilgisiz olduklarını, 9 tanesi bir sıkıntı olduğunda bütün sorumluluğu nöbetçi öğretmene veya idareye yüklediklerini belirtmiştir. Bu kategoriye ait cevaplar Tablo.25’de verilmiştir. Velilerden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüş bildiren bir öğretmenin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

İ10-33: "Veliler ise nöbetçi öğretmenin her an kendi çocukları ile ilgilenmesini beklemektedirler. En ufak sorunda nöbetçi öğretmen yok mu bu okulda diye haykırırlar. Kendi çocuklarına okul kurallarını uymalarını öğütlemek yerine bizleri suçlamak işlerine gelmektedir."

8.5. Nöbet Yeri ve Zamanından Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında 79 öğretmen nöbet yeri ve zamanından kaynaklanan bir sorun olmadığını belirtmiştir.

Tablo.26: Nöbet Yeri Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Nöbet yerinin çok geniş olması	27	36,4
Bahçe nöbeti	18	24,3
Dönüşümlü olarak yer değiştirilmemesi	6	8,1
Kat nöbetinin zor olması	6	8,1
Derse girmedikleri katlarda nöbet tutma	6	8,1
Ortaokul katında nöbet tutma	5	6,75
Giriş katında nöbet tutma	4	5,4
Kantin nöbeti	2	2,7
Toplam	74	100

“Nöbet yeri” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 27 tanesi nöbet tuttıkları alanın geniş olmasının sorun oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında 18 öğretmen bahçe nöbetinin özellikle hava koşullarından dolayı sorun olduğunu ifade etmişlerdir. 6 öğretmen dönüşümlü olarak yer değiştirilmediği için zorluk çektiklerini belirtirken, diğer 6 öğretmen ise öğrencilerin koşmaları, gürültü yapmaları ve yemek dağıtımından ötürü kat nöbetinin zor olduğunu ifade etmiştir. Bu kategoriye ilişkin cevaplar Tablo.26’da verilmiştir.

Tablo.27: Nöbet Zamanı Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Derse geç girmek zorunda kalma	5	41,6
Dersler bitmesine rağmen bekleme	4	33,3
Nöbetin çok uzun sürmesi	2	16,6
Cuma günü haftanın yorgunluğu oluşması	1	8,3
Toplam	12	100

“Nöbet zamanı” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 5 tanesi derse geç girmek zorunda kaldıklarını, 4’ü ise dersleri bittiği halde nöbet görevleri için beklemek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar da Tablo.27’de verilmiştir. Nöbet yerinden kaynaklanan sorunlara ilişkin görüş bildiren bir öğretmenin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

İ18-3: " Bazı öğrenciler okul bahçesi dışına çıkıyor, bahçenin çok geniş olması nedeni ile çocuklar çok dağılıyor. Bahçe tuvaletleri kullanılmadığı için teneffüsün yarısında çocuklar teneffüse çıkamıyor."

8.6. Okulun Özel Durumundan Kaynaklanan Sorunlar

Öğretmenlerin nöbet sırasında karşılaştıkları sorunlara yönelik verdikleri cevaplara bakıldığında 64 öğretmen okulun özel durumundan kaynaklanan bir sorun olmadığını belirtmiştir. Yaşanan sorunlara ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden 33’ü okulun cadde yanında olmasından dolayı gürültülü olması, demiryolunun yanında olması, lise ile ortak bahçenin kullanılması ve kantin olmaması gibi fiziki sorunların var olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 28. Okulun Özel Durumu Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Fiziki durumu	33	32,7
Taşınmalı olması	26	25,7
Çevre	23	22,8
Trafik yoğunluğu	19	18,8
Toplam	101	100

26 öğretmen taşınmalı eğitim olmasının nöbetçi öğretmene ek sorumluluklar yüklediğini ifade etmişlerdir. 23 öğretmen öğrencinin ders saatinde okul dışına çıkması, öğrenci ailelerinin sosyo ekonomik düzeyinin dezavantajı ve okula ders saatlerinde yabancıların girmesi gibi çevresel sorunların var olduğunu belirtmişlerdir. 19 öğretmen ise okulun çevresindeki trafik yoğunluğunun sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Taşınmalı eğitim yapan okuldaki bir öğretmene ait ifadeler aşağıdaki gibidir:

İ18-2: " Nöbetçi öğretmen taşınmalı öğrencileri her gün sabah sayarak okula almakta, ders bitiminde tekrar sayarak otobüse bindirmektedir. Nöbetçi öğretmenin böyle bir görevi olmamalıdır."

9. Okul Nöbetlerinin Daha İşlevsel Hale Getirilebilmesiyle İlgili Öneriler

Okul nöbetlerinin daha işlevsel hale gelmesi için önerilerinin neler olduğuna ilişkin sorulan soruda 4 öğretmen, hiçbir şekilde işlevsel hale geleceğine inanmadıklarını ifade etmişlerdir. Önerilere ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında nöbet tutacak kişiye, nöbet koşullarına ve verimli bir nöbetin nasıl olması gerektiğine yönelik öneriler olmak üzere üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 29. Nöbet Tutacak Kişi Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Öğretmen nöbet tutmamalı	34	45,95
Güvenlik görevlileri olmalı	31	41,89
Rehber öğretmenler de nöbet tutmalı	5	6,75
Kıdemli öğretmenler nöbet tutmamalı	2	2,7
Yöneticiler de nöbet tutmalı	1	1,35
Nöbet için ayrı bir birim oluşturulmalı	1	1,35
Toplam	74	100

“Nöbet tutacak kişi” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 34 tanesi öğretmenlerin nöbet tutmaması gerektiğini belirtirken, 31 öğretmen de

güvenlik görevlilerinin okulun güvenliğini sağlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. 5 öğretmen rehber öğretmenlerinin de nöbet tutması gerektiğini, 2 öğretmen 20 yılını aşmış bayan ve 25 yılını aşmış erkek öğretmenlerin nöbet tutmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar da Tablo.29’da verilmiştir.

Tablo 30. Nöbet Koşulları Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Ek ücret ödenmeli	28	34,5
Fiziki koşullar iyileştirilmeli	19	23,4
Nöbet günü ders konulmamalı veya hafifletilmeli	13	16
Öğretmenler teneffüslerde sınıflarını boşaltmalı	11	13,5
Teneffüslerde dinlendirici müzik, etkinlik vs. yer verilmeli	4	4,9
Kamera sistemi (koridor ve bahçede) kurulmalı	3	3,7
Teneffüsler uzatılmalı	3	3,7
Öğrencilerin oyalanacakları aktiviteler geliştirilmeli	2	2,72
Nöbet günü sayısı 1'e indirilmeli	2	2,72
Nöbet dışında da öğretmenler nöbete yardımcı olmalı	2	2,72
Kurallar, kolayca görülecek yerlere asılmalı	1	1,36
Toplam	88	100

“Nöbet koşulları” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 28’i nöbetler için ek ücret ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında 19 öğretmen fiziki koşulların iyileştirilmesi gerektiğini, 13 öğretmen ise nöbet tutulan günde ders konulmaması veya derslerin daha hafif olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar da Tablo.30’da verilmiştir.

Tablo 31. Verimli Bir Nöbet Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Öğretmen sayısı artırılmalı veya nöbet alanı daraltılmalı	13	26,53
Öğrenciler bilinçlendirilmeli	7	14,28
Herkes görevini yapmalı	6	12,24
Görevler açık ve net belirtilmeli	5	10,2
Nöbetler dönüşümlü tutulmalı	4	8,16
Nöbetçi öğrenciler görevlerini tam yapmalı	3	6,13
Birinci ve ikinci kademe nöbetleri ayrı tutulmalı	3	6,13
Şoförler sabırlı ve dikkatli olmalı	2	4,08
Veli ve öğrenciye yaptırım uygulanmalı	2	4,08
Okullar tam gün olmalı	1	2,04
Nöbetçi öğretmenin sorumlulukları veliye okutulup imzalatılmalı	1	2,04
Her öğretmene eşit davranılmalı	1	2,04
Nöbet görevini aksatana sonraki gün nöbet tutturulmalı	1	2,04
Toplam	49	100

“Nöbet koşullarına ilişkin öneriler” kategorisinde verilen cevaplar incelendiğinde görüş bildiren öğretmenlerden 13’ü nöbetçi öğretmen sayısının artırılması veya nöbet tutulan alanın daraltılması gerektiğini belirtmiştir. 7 öğretmen öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtirken, 6 öğretmen ise herkesin görevini yerine getirmesi durumunda nöbet tutan öğretmenlerin de daha verimli olabileceğini ifade etmiştir. Bu kategoriye ilişkin diğer cevaplar da Tablo.31’de verilmiştir.

Okul nöbetlerinin daha işlevsel olması için önerilerde bulunan bazı öğretmenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

İ11-1: " Okul nöbetleri gereksiz ve anlamsız. Her öğretmen okulda o gün görevli ise, her gün nöbetçidir aslında. Öğretmen her teneffüse çıkışında, öğrencilerini dışarı çıkma konusunda

organize edebilir ve zil çaldığında içeri girme konusunda da. Bunu sınıf öğretmenleri her gün yaptığında gerekli hassasiyeti gösterdiklerinde karmaşa olmaz. Nöbet günleri öğretmenleri olumsuz bir şekilde etkileyen kötü bir gündür. yine taşınmalı bir okulda her öğretmen öğrencisini servise teslim eder, bunun yoklamasını da kendi alabilir. Bu anlamda sınıf öğretmenleri her gün bu görevleri üstlenerek nöbet olayı ortadan kalkarsa okuldaki öğrenci kargaşası çözülür."

İ5-6: "1- Okul bahçesinde daha fazla oturak (bank) olması, 2- İlkokul ve ortaokul binalarının ayrı olması, aynı zamanda oyun bahçelerinin de ayrılması, 3-Her öğretmenin görevini tam yapması, 4-Unutulmaya yüz tutmuş oyunların çocuklara öğretilmesi, Bu sayede boşta olan öğrencilerin teneffüsten zevk alması, 5- Nöbet tutan öğretmenin çocuklarla ara sıra oyun oynaması, öğrencilere ilgisini göstermesi."

Tablo 32. Diğer Hususlar Kategorisine İlişkin Veriler

	f	%
Okul nöbeti görevimiz yapmak zorundayız	3	50
10 saat ders anlatmayı 1 saat nöbet tutmaya tercih ederim	1	16,66
Nöbet tutmak istemiyorum	1	16,66
Nöbet kutsaldır	1	16,66
Toplam	6	100

"Diğer" şeklinde oluşan kategoriye ilişkin diğer cevaplar Tablo.32'de verilmiştir. Tabloda verilen ifadeler dışında nöbet görevleriyle ilgili görüş bildiren öğretmenlerden 3'ü okul nöbeti görevlerini yapmak zorunda olduklarını, bir öğretmen 10 saat ders anlatmayı bir saat nöbet tutmaya tercih edeceğini, bir öğretmen nöbet tutmak istemediğini ve bir öğretmen de nöbet görevinin kutsal bir görev olduğunu ve tutmak zorunda olduğunu belirtmişlerdir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğretmenlerin okul nöbetleri hakkındaki düşüncelerini, varsa problemlerini ve nöbetlere ilişkin önerilerini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada öğretmenlerin birçoğunun, nöbet görevini öğrencilerin güvenliğini sağlamaya çalışmak olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Hamurcu (1998), çocukların tüm öğrenim yaşantısı boyunca tehlikelere karşı korunması gerektiğini ve okullarda bu koruyuculuk görevinin yerine getirenlerden birinin de nöbetçi öğretmenler olduğunu vurgulamıştır. Ancak Dönmez (2001), nöbet görevi ile okulların çoğunda, okulun ve öğrencilerin güvenliğini sağlamanın olanaksız olduğunu ve öğretmenin kendi güvenliğini sağlayabilmesinin de ayrı bir sorun olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenler, nöbetçi öğretmenin okulun kontrolünü sağladığı görüşündedirler. Memduhoğlu ve Taşdan (2008)'a göre de nöbetçi öğretmenler okul içindeki kontrol unsurudur. Öğretmenlerin nöbet günlerinde okul giriş-çıkış ve tören esnasında düzeni sağlamaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çelikten (2004), öğrencilerin sabah toplandıktan sonra nöbetçi öğretmenin gözetiminde okul binasına girdiğine değinmiştir. Törenlerin hazırlanıp yürütülmesinde de nöbetçi öğretmenler görev almaktadır (Gömleksiz, Kilimci, Vural, Koçoğlu ve Erdal, 2008).

Öğretmenlerin nöbet günlerinde okula erken gelip okuldan geç çıktıkları belirlenmiştir. Nöbetçi öğretmenlerin görevleri ile ilgili mevzuatta (MEB, 2009); "Nöbet görevi, ilk dersten 30 dakika önce başlar, son ders bitiminden 15 dakika sonra biter." ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin, nöbet gününde yeterince dinlenemedikleri ve fiziksel ve psikolojik yorgunluk yaşadıkları da çalışmada ortaya çıkmıştır. Çiftçi, Meydan, Koçyiğit ve Kayılı (2011) de, bu konuyla ilgili olarak, öğretmenlerin kısa teneffüs saatlerini öğrencileriyle ilgilenme, bir sonraki derse hazırlanma veya nöbet görevlerini yerine getirmeye ayırdıklarına değinmiştir.

Bazı nöbetçi öğretmenlerin nöbetlerini uygun tutmadıkları ve nöbetçi öğretmenlerin derslere geç giren öğretmenlerden ötürü nöbetlerinin zorlaştığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin nöbet görevi ile ilgili yaptırımlar hakkında ilgili mevzuatta "Nöbet görevine özürsüz olarak gelmeyen öğretmen hakkında derse özürsüz olarak gelmeyen öğretmen gibi işlem yapılır." ifadesi bulunmaktadır (MEB, 2009). Fakat öğretmenlerden sadece ikisinin soruşturma geçirdiği görülmektedir. Kepenekçi (2004), öğretmenlerin, okul nöbetine ilişkin yaptırımlardan haberdar iken çok az bir sayı resmi yaptırımla

karşılaştığını ve okul yöneticileri, öğretmenlerin nöbet tutma, derse zamanında girme gibi konularda sorunu olan öğretmenlere ilgili yaptırımları uygulamada güçlük çektiklerini ifade etmektedir.

Öğrencilerin teneffüs sürelerinin kısalığından ihtiyaçlarını teneffüste tamamıyla gideremedikleri ve dolayısıyla derse geç girdikleri belirlenmiştir. Teneffüs sürelerinin yetersiz olması öğrencilerin yeteri kadar dinlememesine neden olmaktadır (İbret, Bayraktar ve Kocaman, 2011).

Öğrenciler arasında çıkan kavgaların ve dikkatsizliklerden dolayı meydana gelen yaralanmaların nöbetlerde en sık yaşanan öğrenci kaynaklı problemler olduğu ortaya çıkmıştır. Ülkemizde ergenlerin saldırgan davranışlarına ilişkin resmi istatistiksel veri bulunmamasına karşın, yürütülen bilimsel çalışmalar Türk gençleri arasında görülen saldırgan davranışların oranının göz ardı edilmemesi gerektiğine işaret etmektedir (Yıldız ve Sümer, 2010). Yapılan araştırmaların pek çoğu okul kazalarının çevreden ve hatalı davranışlardan kaynaklandığını göstermesine karşın bir araştırmada yaralanmaların fiziksel çevreden çok çocukların davranışlarından kaynaklandığı vurgulanmaktadır (Gür ve Yıldız, 2009).

Öğretmenler, okul yönetiminin nöbetlerde öğretmenleri çok fazla şeyden sorumlu tuttıkları görüşündedirler. Nezihoğlu (2010), çalışmasında okul yöneticilerinin öğrencilerin sorumsuzluk, çevreyi rahatsız etme, birbirine zarar verme, kurallara uymama, malzemeye zarar verme gibi olumsuzluk davranışlarıyla baş etme yöntemlerinden biri olarak nöbetçi öğretmeni görevlendirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenler, yöneticilerin nöbet yerlerini belirlerken kişilere göre farklı davrandıkları ve kendilerine yakın olanların nöbet görevlerini daha rahat yerine getirecekleri yerlere verdikleri görüşündedirler. Bir araştırmada (Özgan ve Bozbayındır, 2011) yöneticilerin öğretmenlere işlemsel, etkileşimsel ve dağıtımsal adalet boyutlarında adil olmadıkları; yöneticilerin ödüllendirme, ders programı, karar alma sürecine katılma, görevlendirme, kurallar ve cezalar, nöbet yerleri, ilişkiler, sevk ve izin ve sicil notu vermede adil olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yöneticilerin adil davranmaması öğretmenlerin performanslarını, iş doyumlarını, okula bağlılıklarını, yöneticilere güvenlerini, motivasyonlarını olumsuz etkilemekte ve kendilerini değersiz hissettirmektedir; okul yöneticileri nöbet yerlerini belirlerken tarafsız davranarak öğretmenlerin okula karşı tutum ve davranışlarını olumlu hale getirebilir.

Okulun bulunduğu çevrenin ve yerin de okul nöbetlerini zorlaştırabildiği açığa çıkmıştır. Özer ve Dönmez (2007), 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile okul binası yapılacak veya okul binası olarak kullanılacak gayrimenkullerin bulunduğu yerin sağlık, eğitim-öğretim ve ulaşım bakımından elverişli ve öğrencilerin kolaylıkla gidip gelebilecekleri bir yerde olmasının göz önünde bulundurulmasının ve hapisane, meyhane, kahvehane, kiraathane, bar, elektronik oyun merkezleri gibi topluma açık yerler ile alkollü içki satılan yerlerin, okul bina ve tesislerinden en az 100 metre uzaklıkta bulunmasının zorunlu hale getirildiğini belirtmiştir.

Mahallelerinde yaşadıkları olumsuz deneyimlerin ergenlerin okuldaki davranışlarına yansımaları gibi, okulun sosyal ikliminin de ergenlerin saldırgan davranışlarına etki etmesi olası gözükmektedir (Baker, 1998; akt. Yıldız ve Sümer, 2010).

Nöbet yerinin özel durumları da okul nöbetlerinin etkili gerçekleşmesine engel olmaktadır. Çocuklar kazaları en yüksek oranda okul bahçesinde geçirmektedir (Erkal ve Yertutan, 2010). Ayrıca Astor, Meyer ve Behre (1999; akt. Özer ve Dönmez, 2007) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, okullarda yaşanan şiddet olayları daha çok koridorlar, kantinler (yemekhane) ve okul bahçesi gibi yerlerde yaşanmaktadır.

Nöbet tutan diğer öğretmen ve yönetimle sıkıntılar yaşandığı belirlenmiştir. Özmen ve Aküzüm (2010) öğretmen ve yönetim arasında okul nöbetinden kaynaklı sıkıntıların oluşabileceğini söylemiştir. Bir çalışmada okul müdürlerinin öğretmenlerle iletişimlerinde karşılaştıkları problemler, problemin sebepleri, ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikler ve karşılaşılan problemlerle başa çıkma yolları incelenmiştir. Okul müdürlerinin yönetimde öğretmenlerle iletişimlerinde karşılaştıkları problemlerden biri de öğretmenlerdeki görev bilinci eksikliği, nöbete zamanında gelmemek ve nöbet yerinde bulunmamaktır (Aslanargun ve Bozkurt, 2012).

Öğretmenler nöbet gününde ders konulmamasını veya derslerinin hafifletilmesini önermektedirler. Bu konuyla ilgili olarak mevzuatta "Öğretmenlere, dersinin olmadığı veya en az bulunduğu gün veya günlerde nöbet görevi verilir." ifadesi bulunmaktadır (MEB, 2009).

Turhan ve Turan (2012), okuldaki nöbetçi öğrenci ve öğretmenlerin güvenliği sağlamak için yeterli olduklarına ilişkin maddeye araştırmaya katılanların %22'sinin "hiç katılmıyorum" ve

%27.1'inin "katılmıyorum" şeklinde görüş belirttiği bulgusuna ulaşmışlardır. Okul güvenliğinin farklı birimlerce sağlanması veya nöbetler için öğretmenlere ek ücret ödenmesi de öneriler arasındadır. İngiltere ve diğer A.B. ülkelerinde yalnızca yemek ve teneffüs saatleri için ücretli "yardımcı personel" görevlendirilmektedir. Öğrenci güvenliğinin sağlanmaya çalışıldığı bu uygulamanın Türkiye'de karşılığı olarak da nöbetçi öğretmen uygulamasının olduğu görülmektedir. Avrupa ülkelerinde eğer öğretmen bu görevi yürütmek isterse kendilerine ek ücret ödenmektedir (Partington ve Ted, 1989; akt., Barhan, 2001; akt., Memduhoğlu ve Taşdan, 2008).

Erol (2009), Her okulda okul görevlileri ve emniyet çalışanlarından "okul güvenliği irtibat görevlileri" birimi kurularak, bu birim işlevselleştirilmesini ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın, illerde okulları tehdit eden asayiş olaylarına karşı, okul ve kurumlarda yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilebilmesi için bir gündüz, bir gece olmak üzere iki güvenlik görevlisi bulundurma talebi ile ilgili 2009 yılında başlattığı projeyi hayata geçirmesini önermiştir.

Bir diğer öneri ise; nöbetçi öğretmenin görevlerinin açık ve net olarak belirtilmesi ve alınan kararların hep birlikte uygulanmasıdır. Nöbetlerde uyulacak esasların öğretmen kurulunda görüşülmesi ve okul veya kurum yönetimince öğretmenlere yazılı olarak duyurulması da ilgili mevzuatta belirtilmiştir (MEB, 2009). Özer ve Dönmez (2007), yaptıkları araştırma sonucu öğrenci-öğrenci, okul personeli-öğrenci ve personel-personel ilişkilerine önem verilmesi, öğrencilerin ve personelin okula bağlılıklarını arttıracak çalışmalar yürütülmesi gerektiğini önermişler ve örnek olarak da okulda ders dışı kültürel ve sportif etkinlikler düzenlenebileceğini, bu etkinliklere sadece öğrenci ve personelin değil aileler ve toplumun da katılımının sağlanmasını belirtmişlerdir. Okul kurallarını belirlerken de okul personeli ve öğrencilerin de görüşünün alınması, kurallar uygulanırken adil ve tutarlı olunmasını, okuldaki bütün bireyler tarafından paylaşılan ortak bir okul kültürü oluşturulmasını, oluşturulan bu kültürün korunmasını ve gerektiğinde bazı değişiklikler yapılmasını önermişlerdir.

Velilerin ve öğrencilerin nöbetler konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği öne sürülmüştür. Memduhoğlu ve Taşdan (2008)'in çalışmasında nöbet görevinin, öğretmenler için önemli bir uygulama olduğu ve görevlerin önemine ilişkin okul yönetimi tarafından seminer düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Önerilerden bir diğeri ise teneffüslerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde uzatılmasıdır. İbret, Bayraktar ve Kocaman (2011)'e göre de teneffüs süreleri öğrencinin dinlenmesine olanak sağlayacak şekilde belirlenmelidir.

Okul nöbeti görevinin daha işlevsel hale getirilmesine ve gelecekte yapılacak benzer araştırmalara yönelik olarak şunlar söylenebilir:

Uygulamaya Dönük Öneriler:

1. Okulun güvenliğinden güvenlik görevlileri sorumlu tutulabilir.
2. Nöbet görevi verilen öğretmenlere bu görev için ek ücret ödenebilir.
3. Veli ve öğrenciler okul kuralları ve okul nöbeti konularında daha fazla bilgilendirilebilir.
4. Okul yönetimi ve öğretmenler tarafından nöbet görevleri konusunda ortak kararlar alınabilir.

Araştırmacılara Öneriler:

1. Güvenlik görevlisi bulunan okullarda nöbet görevlerinin niteliği üzerine bir çalışma yapılabilir.
2. Güvenlik görevlisi bulunan ve bulunmayan okullardaki nöbet görevlerinin niteliği arasındaki farklar üzerine bir çalışma yapılabilir.
3. Öğrencilerin nöbetçi öğretmenlerin kendilerine karşı davranışları hakkındaki görüşleri üzerine bir çalışma yapılabilir.
4. Okullardaki nöbet defterlerinin ve nöbet kararlarının analizi, okul kurallarının uygulanma düzeyi üzerine bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Aslanargun, E. ve Bozkurt, S. (2012). Okul Müdürlerinin Okul Yönetiminde Karşılaştığı Sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 349 -368.

- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, (4), 73-85.
- Çankaya, İ. H. (2009). Okul Güvenliği Üzerine Teorik Bir Çözümleme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 97-103.
- Çelikten, M. (2004). Bir Okul Müdürünün Günlüğü. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 123-135.
- Çetinkaya-Yıldız, E. ve Hatipoğlu-Sümer, Z. (2010). *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 161-173.
- Çiftçi, S., Meydan, A., Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2011). Sınıf Öğretmenlerinin Birlikte Çalışma Durumlarına İlişkin Okul Yöneticileri Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 211-224.
- Dönmez, B. (2001). Okul Güvenliği Sorunu ve Okul Yöneticisinin Rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (25), 63-74.
- Erkal, S. ve Yertutan, C. (2010). Çocukların Okulda Kaza Geçirme Durumu ve Okulda Kaza Geçirmelerini Önlemeye Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi. Erişim: <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/sibelerkalcananyertutan.pdf>, 31 Mart, 2014].
- Erol, F. (2009). *Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi*. Ankara: MEB EARGED.
- Gömleksiz, M., Kilimci, S., Vural, R. A., Koçoğlu, Ç. ve Erdal, E. (2008). Okul Bahçeleri Mercek Altında: Şiddet ve Çocuk Hakları Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 7(2), 273-287.
- Gür, K. ve Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin okul kazalarında güvenlik önlemlerine yönelik bilgi ve davranış ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(1),10-21.
- Hamurcu, H. (1998). Fen Derslerinde Güvenlik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14, 29-32.
- İbret, Ü., Bayraktar, M. ve Kocaman, H. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Branş Dersliği Uygulamasına İlişkin Görüşleri. Antalya: *2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 27-29 Nisan.
- Kartal, H. (2009). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarındaki Zorbalıkla İlgili Değerlendirmeleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 141-172.
- Kepenekçi, Y. K. (2004). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Eğitim Mevzuatına İlişkin Görüşleri. *Eğitim Bilimleri ve Uygulam.*, 3(6), 159-174.
- M.E.B. Mevzuat (2009). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27305_0.html adresinden indirilmiştir.
- M.E.B. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği (2003). *Resmi Gazete*. 25212 (27.08.2003).
- Memduhoğlu, H. B. Ve Taşdan, M. (2008). Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Nezihoğlu, G. Ö. ve Sabancı, A. (2010). İlköğretim Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Öğrencilerin İstenmeyen Davranışları ve Bu Davranışlarla Başa Çıkma Yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 41-53.
- Öğülmüş, S. (2006). Okullarda şiddet ve alınabilecek önlemler. *Eğitime Bakış*, 2(7), 16-24.
- Özer, N. ve Dönmez, B. (2007). Okul Güvenliğine İlişkin Kurumsal Etkenler ve Alınabilecek Önlemler. *Milli Eğitim Dergisi*, (173), 299-313.
- Özgan, H. ve Bozbayındır, F. (2011). Okullarda Adil Olmayan Uygulamalar ve Etkileri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 66-85.
- Özmen, F. ve Aküzüm, C. (2010). Okulların Kültürel Yapısı İçinde Çatışmalara Bakış Açısı ve Çatışma Çözümünde Okul Yöneticilerinin Liderlik Davranışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2), 65-75.
- Taş, S. (2010). İlköğretim Okullarında Sınıfta Zaman Kaybettiren Etkinlikler. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2(12), 73-93.
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim Kurumlarında Güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1), 121-142.
- Yaman, E. ve Ayar, N. (2009). Okul Güvenliğine Farklı Bir Yaklaşım: Okul Polisi Uygulaması. *SAÜ Fen Edebiyat Dergisi*, 11, 147-171.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınları.